

___. tétel: A kulturált véleménynyilvánítás és vita gyakorlata

Ha két vagy több ember más állásponton van, és meg akarják győzni egymást, akkor vitára kerül sor. A hétköznapi szóhasználatban sokszor negatív érzelmek kapcsolódnak a vitához, pedig a tanulás, kutatás, megismerés területén nélkülözhetetlen. A vitatkozás olyan tevékenység, amit minden ember végez, de mégis fejleszthető, egyre jobbak lehetünk benne.

A vitáink során kerüljük a személyeskedést, ne a vitapartner személyére és tulajdonságaira hivatkozzunk (ad hominem érvek), hanem a témára, a partnerünk által elmondottakra reagáljunk. A becsületességre is ügyeljünk, ne hazudjunk, és ismerjük el, ha tévedtünk. Igyekezzünk türelmesnek lenni, ne vágjunk a másik szavába, ne emeljük fel hangunkat.

A vita esetén hasznosak lehetnek a következők:

Tájékozódás az adott témában, anyaggyűjtés. Nagyon valószínű, hogy egy népszerű és érdekes témáról már előtted is sokan vitáztak. Azzal, hogy elolvasod vagy meghallgatsz ezeket a vitákat ötleteket kaphatsz, új érvekkel találkozhatasz, amik neked nem jutottak eszedbe, de megismerheted a másik fél álláspontját is, felkészülhetsz arra, hogy milyen érvekkel fog előállni partnered, és esetleg azt is, hogy hogyan lehet ezeket az érveket megcáfolni.

Vázlatkészítés

A vita elején rendszerint lehetőségük van a feleknek, hogy nagyobb terjedelemben bemutassák álláspontjaikat, erre nem árt felkészülni, jegyzetet vagy vázlatot készíteni, így nem marad ki semmi.

Hallgatás, figyelem

Hallgassuk meg a másik felet! Ezzel egyrészt kivívjuk a másik fél bizalmát, ha látja, ránk. Ha valamit nem jól értettünk, vagy bizonytalanok vagyunk, akkor vissza is kérdezhetünk. Akár jegyzeteket is készíthetünk arról, amire majd reagálni akarunk, de csak egy-két szót írjunk le, hiszen nem illik hosszan a papírra figyelni, miközben partnerünk beszél.

Kritikus gondolkodás

Fontos, hogy nyíltan álljunk a vitához, ne csökönyösen védjük az álláspontunkat, fogadjuk el, hogy mi is tévedhetünk. A kritikus gondolkodás segítségével felismerjük, hogy melyik érv állja meg a helyét, hol vannak érvelésünk (vagy partnerünk) gyenge pontjai, hol vannak az érvelésben logikai hibák.

A vita menete

Többféle formátum létezik, de rendszerint a nyilvános viták a következő forgatókönyv szerint zajlanak: először a felek hosszabban kifejtik álláspontjukat, megfogalmazzák tételmondataikat. Sokszor hasznos lehet pontosítani, hogy egy-egy fogalmon mit ért az ember. Ezután a felek érvelnek igazuk mellett. A partnerek (kereszt)kérdéseket tehetnek fel egymásnak, hogy jobban megértsék a másik álláspontját, vagy azért, hogy rámutassanak a logikai hibákra a másik érvelésében. A vita végére megváltozhat a felek nézőpontja, akár egyezségre juthatnak, így a vita végén újra van lehetőség a vélemények összegzésére, a főbb érvek megismétlésére.

Vitavezető

A vitavezető pártatlan személy, aki a vita levezénylésében segít. Feladatai: a vita levezénylése, felügyeli, hogy mindegyik fél a megfelelő időkeretben kifejtthesse nézőpontját, megakadályozza, hogy a vita eldurvuljon.

Feladat: **Fejtse ki a véleményét az alábbi idézetről!**

"Nem akarok veszekedni veled, életem, csak eltérő a nyelvszemléletem. De mire ezt kimondom, a vita kulturált hangneme addigra persze megszűnt, - és már rég veszekszünk, - mert te úgy érzed, hogy neked esek, - pedig csak a vitastílusom az, ami az átlagosnál kicsit hevesebb, - én meg azt veszem zokon, - hogy mért azon lovagolsz, hogy hogy mondom, és nem amiket mondok, azokon, - szóval a ló velünk eléggé elszaladt, - a cérna elszakadt, - és áll a bál, - és már egyikünk sem érvel, csak sértetten hallgat, vagy ordibál, - míg végül elvágjuk a csomót, ezt a gordiuszit, - és adunk egymásnak egy puszit." (Varró Dániel)

Az idézetben a vita során felmerülő hibákról olvashatunk.

„*eltérő a nyelvszemléletem*” – a vita elején érdemes tisztázni, hogy melyik fél mit ért az egyes fogalmakon, így elkerülhetjük a meddő vitát

„*a vita kulturált hangneme addigra persze megszűnt*” – legyünk türelmesek, ne személyeskedjünk, maradjunk higgadtak a vita során

„*hogy hogy mondom, és nem amiket mondok,*” a vitapartner érveire reagáljunk, ne a stílusára

Ha két fél nem tud kulturáltan vitázni, akkor esetleg hasznos lehet megállapodni alapvető szabályokban, vagy vitavezető segítségét kérni.